

Ljud. Zakaj pa se jeseni ali po zimi zunaj perilo ne posuši?

Učen. Zato, ker je bolj merzlo, čim gorkeje je, tem hitreje se voda spreminja v paro.

Ljud. Nekoliko je že to vzrok, toda še bolj to, ker je zrak take dneve z vodnim soparom že napolnjen. Zrak le neko določeno mero sopara more sprejeti, če je ta mera napolnjena, je s soparom nasiten, toraj še drugega ne more sprejemati. V suhem zraku se perilo hitreje suši, kakor v mokrem. Sicer tudi toplota pripomore k hitrejšemu izpuhtevanju, ker gorak zrak ni tako hitro nasiten s paro. Da se pa tudi pri najhujšem mrazu voda izhlapi, vidimo iz tega, da se perilo tudi ob mrazu suši — posebno če je zrak suh. Kakor veste, je na ravniku vročina največja, vendar se na tem kraju voda iz morja ne izhlapi najhitreje, in sicer zaradi tega ne, ker je zrak preveč miren. Sopar, ki se v hudi vročini iz morja dviguje, ostaja nad vodo, zrak je nasiten ž njim ter zadržuje daljno izhlapovanje. Pri 28° severne in 18° južne širjave se pa voda veliko hitreje spreminja v paro, akoravno vročina ni tako velika, ko na ravniku, pa živi pasatni vetrovi hitro odnašajo dvigajoči sopar, da novi imajo dosti prostora se vzdigovati iz vode. Ravno zaradi tega hitrejšega in močnejšega izhlapovanja vode, je morje pri 28° severne in 18° južne širjave bolj slano, kakor na ravniku.

Spominske slike iz svetovne razstave l. 1873.

Načertuje Jos. Levičnik, učenik.

(Dalje.)

Motto: „Človek se uči
Dokler živi.“
Narodna prielovica.

Učna soba Švedske šole, jako prijazna in prostorna, pravilno dolga in široka, ter 7 metrov visoka dvorana, storila je v prvem hipu na me kaj prijeten vtis. Pa ni bila edino le dvorana sama, ki me je zanimala; — kamorkoli namreč sem se ozerl, zapazil sem povsod toliko „šolsko-modérne“ oprave, da sem tudi tukaj, kakor v Avstrijski izgledni učilnici, sam pri sebi djal: V takej-le šoli delovati, to mora biti učitelju resnična slast. Lega učne sobe bila je pravilna, od vzhoda proti zapadu obrnjena; svitloba je dohajala od jutranje in poldanske strani. Na vzvišenem prostoru učiteljevem (na zapadni strani) so bile ob straneh katedre, (na kateri nahajal se je med drugim tudi predsedniški zvonec), razpostavljene table za lepopisje, narekovanje (diktando), računstvo in za glaske (sekirce = Noten), računski stroj, harmonium z množino pevskih knjig, in zemeljska obla. Pa to ni bilo še nikakor vse, kar je razpo-

stavljala Švedska šola na ogled. Ob zadnji steni stale so namreč omare s prozornimi durmi, napolnjene čez in čez z naravoslovnimi učili. Zlasti veliko je bilo nakupičenih lésnih plemen in mineralij; pa tudi dokaj fizikalnih aparatov se je ondi shranjevalo. Ob vzhodni steni stale so zopet enake (prozorne) omare z obilnimi domačimi in ptujimi prirodnimi pridelki (Naturprodukte). Vse to je bilo resnično izverstno vredjeno, in je bil po večjem vsaki pridelek vložen še v posebno steklenico (Präservativglas). Nasproti tej steni so bili (na stenskih oddelkih med okni) na mičnih podslombah poleg trombe in bobna rázpostavljeni večji in manjši leseni strelivni modeli, pa tudi prave puške, s katerimi se manjši in večji šolarji že precej v otroških letih vadijo v orožji, kateri uk spada ondi baje med prvotne v ljudski šoli. Kar je bilo poleg popisanih predmetov še prostora po stenah, poopete so bile z mnogoverstnimi slikami za kazavni poduk, na pr. z zemljevidi, atlanti, raznimi obrisi splošnimi in posebnimi (Detailkarten), s slikami raznih podnebij (Zonenbilder) in narodskih nóš (Nazionaltrachten), kar služi dobro k zemljepisni tvarini. Tudi risanskih predložkov (Zeichenvorlagen) v obliki stenskih tabel se ni manjkalo.

Kar zadeva šolske klopi, so bile priredjene vsakemu učencu posebej, in sicer tako, da učitelj k slehernemu posebej in na vsako poljubno stran zamore blizo priti. Slične so bile zelo unim, ki sem jih že v prejšnem listu popisal; največjo razliko zapazil sem pri zadnjih naslonilih (Rücklehne), ki so bila, ako se prav spominjam, komaj za decimeter široka. Po mojih mislih taka ozka naslonila dobro služijo v to, da otroci morajo vedno ravnomerno (po konci zravnano) sedeti, — posamesni sedeži imajo tudi svojo dobro stran gledé miru v šoli in prostega in neomejenega gibanja pri raznih opravilih.

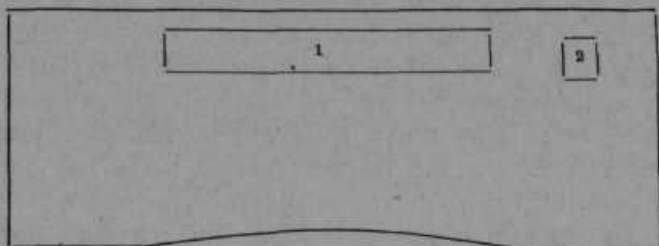
Posebno, posebno koristna pa se mi je še videla ena naprava, ki je bila s to učilnico združena, šolska, ali bolje: ljudska (občinska) knjigošramba (Volksbibliothek). Prislonjena je bila namreč šolski sobi na severni strani (blizu zvišenega kraja, kjer se je nahajala učiteljeva katedra), neizrečeno mična mala izbica, zelo enako „hišnim kámram“ pri naših kmečkih hišah. Prozorna vrata peljala so v to shrambico, kjer je bila shranjena v ličnih omarah prav znamenita zbirka čedno in terdno vezanih knjig. Kakor me je zagotóvljal zvedenec, so bile knjige raznega podučnega, zabavnega, in tudi — — — verskega obsega. Mala mizica s stolom vred pri oknu te male sobice je prav pripravna tudi za kako drugo tiho delovanje učiteljevo. Čul sem, da so te knjižnice občinska lastnina, ker si jih one same omislijo. To da s tem Švedje ne zveršijo še vsega, ampak, — in kar je glavna stvar: oni se baje knjižnic tudi posebno marljivo poslužijo, da si v branji iščejo zabave, véd in izobraženja. Učitelj je občini ob enem tudi knjižničar.

Ker je bila s popisanimi stvarmi šolska sóba tako napolnjena, da kaj več v njo ni bilo lahko razpostaviti, ker bi bilo to berž ko ne oviralo prijeten vtis, je bilo nekoliko predmetov tudi še po podstrešnih prostorih na ogled izloženih. Videti je bilo ondi mnogo raznovertnega orodja; Švedske narodske oprave; otročjih igrač; nekoliko slikarij; mnogo šolarskih ročnih del i. t. d. Posebno zanimal me je tam abecednik z vzišenimi čerkami (Relief-Lettern) za poduk slepim otrokom, kar mi je svedočilo, da imajo Švedske začetne šole tudi za take reveže svojo hvalevredno skerb. —

Oziroma na vse v tej kratki obravnavi popisano se toraj ni čuditi, ako zvedenci terdijo, da je na Švedskem celo med hudodelniki komaj tri odstotke takih, ki ne znajo ne pisati, niti brati. Sploh moram pripoznati, da mi je vse v tej učilnici jako, jako dobro dopadlo, in se toraj nisem zadovoljil, da bi jo le enkrat obiskal, ampak skazoval sem ji dva dneva to čast! Z manoj vred izrekli so se o njej tudi mnogi drugi popolnoma hvalevredno. Bral sem pozneje enkrat posebno hvalno razsodbo nemškega strokovnjaka o tej učilnici. Med drugim zapisal je: „Das schwedische Schulhaus gehörte mit seiner Ausstattung zu dem Besten, was die Weltausstellung auf diesem Felde zu bieten hatte“.

Pa tudi razsodna komisija svetovne razstave odlikovala je to šolo, po meni le bolj poveršno in slabotno popisano, in vso njeno notranjo opravo s podeljenjem častne diplome. Čul sem poznej še iz čisto zanesljivega vira, da se je slavna Švedska vlada videla in čutila s tem proslavljenjem toliko češena, da je svojo šolsko sgrado z vso opravo vred poklonila našemu naučnemu ministerstvu na dar. Ko bi moj nasvet imel kako moč, pač bi hotel reči: — Slavno ministerstvo za uk naj blagovoli Švedsko šolo z vsemi učili vred ohraniti permanentno, ter naj bi jo postavilo na tak priročni kraj, da bi si jo vsi učenci, ki dospejo iz posameznih provincij na Dunaj, mogli ogledati. —

Kot dostavek k tej obravnavi naj še povem — ker mislim, da stvar le-sem spada — da je bil nek Švedski posestnik in fužinar — menim, da sem si prav zapomnil njegovo ime: Finspong — razpostavil v posebnem poslopju mnogo tacega, kar se zanimivega nahaja, prideluje in izdeluje na njegovem posestvu. Naj odličnejša stvar bila je, velikanski top, iz njegove železniške livarne, ki ni tehtal, nič manj, kot 145 stotov (centov). Ker ima omenjeni gospod na svojih posestvih za otroke podložnih delavcev lastno šolo, bilo je tudi iz nje marskaj prav mičnega razpostavljenega. Šolska klop vravnana je bila tudi le za enega učenca, in sprednja verhna polica imela je na pr. tako-le obliko:

(Štev. 1 kaže plitvo vdolbljeni prostorček za peresa, svinčnike in čertalnice; št. 2 pa tintnik.) V tem oddelku bila mi je prilika pogledati tudi bolj natančno v učne knjige Švedskih začetnih šol. Naj bolj dopadli so mi: abecedniki, berila in zemljepisnice, ker je bila v njih vsaka bolj znamenita stvar pojasnjena s prav lepimi in natančnimi ilustracijami, kar učitelju podučevanje dokaj polahkuje, mladini pa pojasnuje. Razpostavljeni učenski rokopisi bili so tudi precej čedni in lepi. Videti je bilo dalje tu mnogo djanjskih učnih pripomočkov; — posebno odlikovale so se mineralije, kakor tudi Švedska žitna in sočivna plemena, katerih zernje je bilo vsako posebej vloženo v svoje in dobro zamašene steklenice. Napisani na sprednjih straneh so tolmačili kaj je to ali uno?

Po vsem tem se spoštovani g. g. sobratje lahko prepričajo, kako zelo se Švedske učilnice trudijo, mladino svojo na vse načine praktično izobraževati. Čast takemu národu!

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

Iz Notranjskega. Dne 6. in 7. marcija t. l. smo imeli učitelji logaškega okraja po preteklih 2 letih v Cerknici zopet konferencijo, katero ima sklicati c. k. okraj. šol. svet vsako leto enkrat. Da se popred ni sklicala, bilo je krivo, ker ni bilo okrajni šolski blagajnici še skrinjica narejena in učitelji so imeli še za zadnjo konferencijo (23. in 24. febr. 1874) potnino na dobrem.

Pri zboru je bilo zastopano 10 ljudskih šol, 1 trirazredna, 3 dvorazredne in 6 enorazrednih, po 14 učiteljih in 1 učiteljici. Dve enorazrednici nimata že od začetka šolskega leta učitelja. Na dnevnem redu so bili med drugimi navadnimi postavno določenimi točkami:

1. učni načerti,
2. okrajna bukvarnica,
3. ponavljalna šola,
4. volitve stalnega odbora in bukv. odseka. —

Po kratkem ogovoru nadzornik izvoli g. Božiča za svojega namestnika, zapisnikarja pa sta bila g. J. Žirovnik in g. J. Benedek. Zastran važnosti 1. točke se je potem koj razgovor pričel o učnih načertih. Vsak stavek in določba se je dejal na rešeto. Pri naj boljši volji: »točno derzati se po načertih«, pokazalo se je, da na deželi ni učitelja, ki bi bil s svojo deco kos